

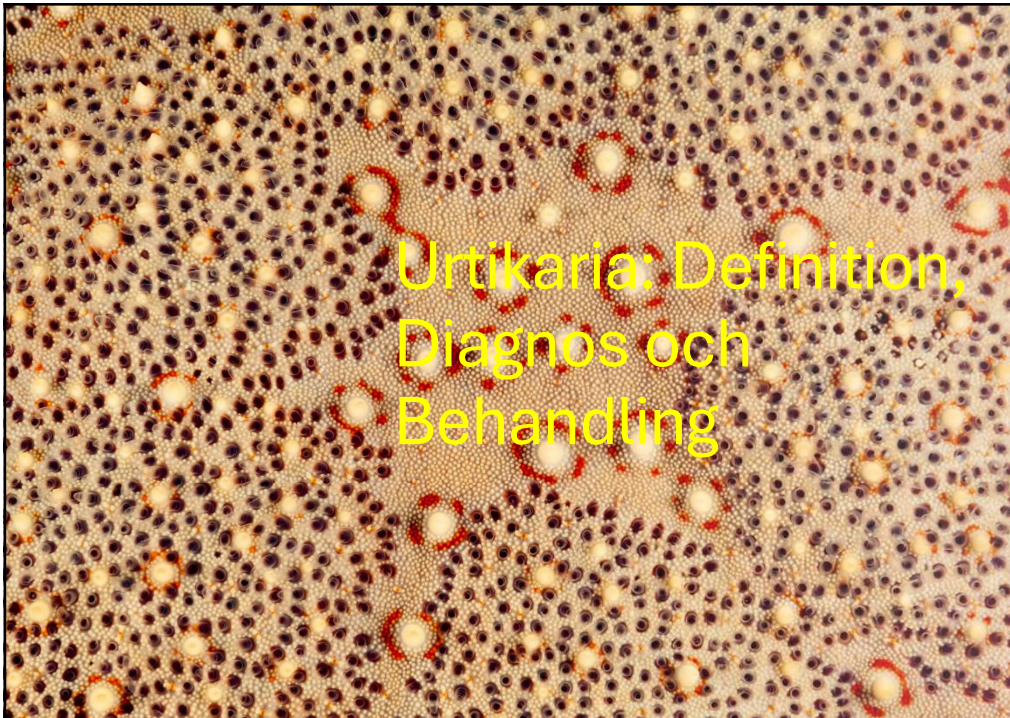
Urtikaria & Angioödem

Patrik Blomberg
Distriktsläkare
PTJ Hamnstadens Vårdcentral Lidköping

Göteborg 250306

1

**Urtikaria: Definition,
Diagnos och
Behandling**

2

Urtikaria

3

Vad är urtikaria?

Vad är urtikaria?

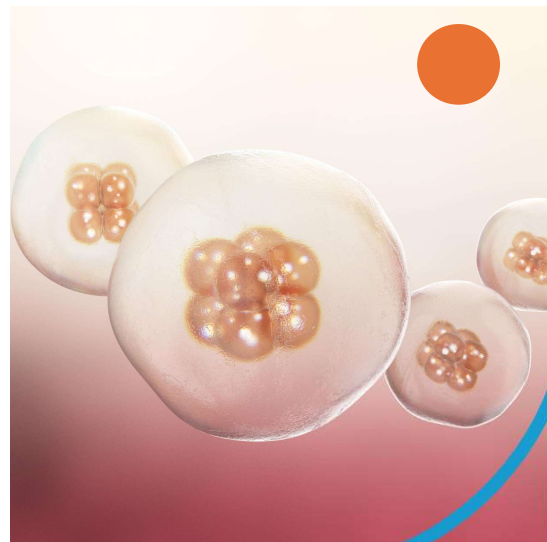
Urtikaria är en hudreaktion som orsakas av histamin frisatt från mastceller i huden. Ger svullnad i övre del av läderhuden, klåda, rodnad.

Akut urtikaria

Akut urtikaria varar mindre än sex veckor

Kronisk urtikaria

När det inte gått över på 6 veckor.

4

Symptom och tecken

Urtikaria symptom

typiskt klåda med upphöjda utslag, kvaddlar, urtikor som är små enstaka till stora sammanflytande upphöjda rodnader. Oftast bål och armar/ben

Utslag med dynamik

Utslagen kommer och går, kan dyka upp på olika ställen eller återkomma på samma ställe

Är utslagen stationära över 24 timmar är det något annat.

Förloppet typiskt

Är det urtikaria eller är det något annat?
Helt avgörande för handläggning

5

Olika typer av urtikaria

Akut urtikaria

Kommer plötsligt och varar mindre än sex veckor, vanligen några dagar till en vecka.

Kan orsakas av allergi men oftast inte, hos 50% hittas ingen orsak,

Kronisk urtikaria

Blir det om dagliga eller nästan dagliga besvär längre än sex veckor.

80-90% idiopatisk (undantaget den inducerbara)
30% har kvarvarande symtom efter 5 år

Fysikalisk urtikaria/Inducerbar

Utlöses av någon form av fysisk stimulering

6

Icke-allergiska orsaker

Infektions utlöst urtikaria

Luftvägs- och urinvägsinfektioner kan aktivera mastceller.
kombination av vissa läkemedel och infektion kan ge reaktion; klassisk Amoxicillin vid Mononukleos

Solurtikaria

Sällsynt, kan ses vid SLE, ökad risk vid vissa läkemedel

Köldurtikaria

Temp under 10° eller att det blåser kan ge besvär.

Kalla bad kan utlösa generaliserad urtikaria med blodtrycksfall, kan vara livshotande.

Kan testas med isbit

Värmeurtikaria

Oftast varm dryck

7

Icke-allergiska orsaker

Aquagen

Kvaddlar vid bad och dusch oavsett vatten temp, väldigt sällsynt

Kolinerg urtikaria

Små utslag som kommer vid fysisk ansträngning, feber, kan hålla i flera år

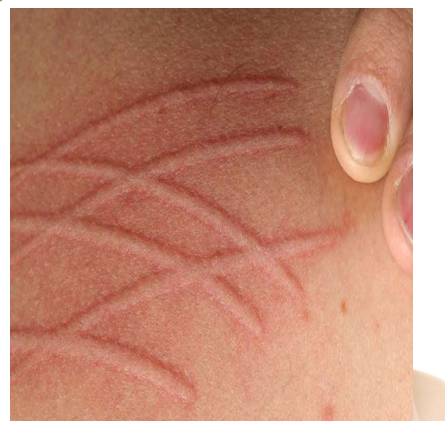
Kontakturtikaria

Urtikaria som kan komma vid direkt kontakt, potatis, latex, pålsdjurssaliv kan vara IgE medierad

Tryckurtikaria/demografism

Tryck/rivning utlöser.
Förekommer ofta vid kronisk urtikaria

Stress

8

Diagnos

9

Anamnes och status

Anamnes

En detaljerad anamnes är avgörande för att ställa rätt diagnos vid urtikaria, ringa in utlösande faktorer.

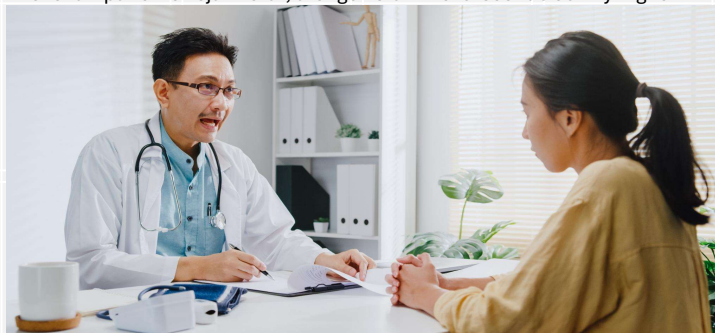
Frågor

Hur har det börjat, förekomst av infektion, läkemedel, aktivitet osv, andra besvär än klåda utslag, aktuella läkemedel, ärftlighet Finns tecken på annan sjukdom; feber, ledvärk, sjukdomskänsla.

En dagbok kan hjälpa till i jakten på vad som orsakar problemet..

Fysisk undersökning

En fysisk undersökning är viktig för att bedöma utslag en om något syns! eller att patienten själv fotat, återigen stämmer utseende och flyktighet

10

Kan det vara Allergi?

- Vad döljer sig bakom?

11

Hur handlägga

Vid nya besvär där inget tyder på något allvarlig ge lugnande besked.

Om förekomst NSAID, Kodein/morfin avsluta, annan ny medicin-avsluta

Om tecken på annan sjukdom så utreds det naturligtvis

Finns tecken/misstanke på något utlösande ska det om möjligt elimineras, men inte helt lätt.....

PROVTAGNING??

12

Labprover & “allergitester”

Oftast är det ju inte allergi ! men

Behov av tester kan dock ibland behövas när besvären verkar bli långdragna

Identifiering av allergener

Allergitester kan ge vägledning-tveksamt utanför specialist mottagning

Utesluta andra medicinska tillstånd om något tyder på det

Tester kan påvisa underliggande sjukdom som: infektion, inflammation, malignitet

Lämpliga prover i ett första skede

Blodstatus, B-celler, SR/CRP (TPO)

13

Behandling

14

Behandling

Behandling av urtikaria

Antihistaminer är basbehandling, steroider (har) används men tveksamt vetenskapligt stöd för det, utbredd urtikaria med svår klåda??

Kronisk besvärlig urtikaria kan bli aktuell att behandla med biologiska läkemedlet Xolair-hudläkare

Montelukast kan prövas om tydlig allergi

15

Behandling

1:a hand Icke sederande Antihistamin

Desloratadin/Aerius, Loratadin/Clarityn, cetirizin/Zyrlex, Ebastin/kestin

Ska ge bra effekt på klådan om rätt diagnos

-Ge normal eller dubblad dos i 2-4 veckor

Om otillräcklig effekt

-Pröva 4 dubbeldos ytterligare 2-4 veckor behandling upp till 4 månader innan utsättningsförsök

Vid svår (nattlig) klåda kan man använda äldre sederande varianter Tavegyl/Atarax

16

Slutsats

Urtikaria oftast ofarligt och snabbt övergående, enkla råd och antihistamin
Men kan vara riktigt besvärligt och kräva både utredning och avancerad behandling
Viktigt att anamnes och klinik stämmer

17

Angioödem och HAE

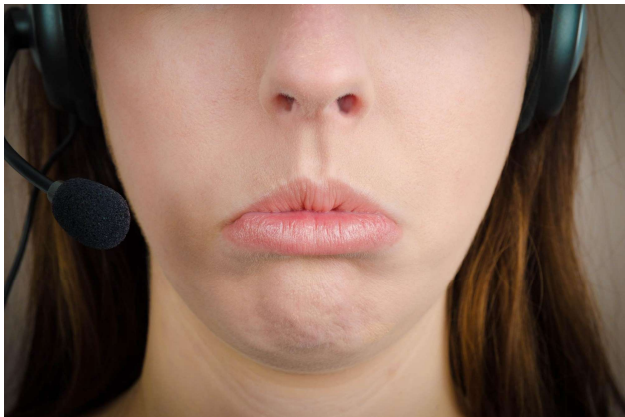
Definition Symtom Behandling

18

Quinkeödem/angioödem

19

Vad är Angioödemödem?

Definition av Angioödem

Angioödem är en svullnad i nedre läderhud, ofta vid områden med övergång hud och slemhinna, områden med lösare hud

Orsaker till Angioödem

Om orsakad är *Histamin* är det "djup urtikaria" som utlöses på samma sätt som Urtikaria, förekommer isolerat eller tillsammans med urtikaria. Histamin får små blodkärl att börja läcka vätska ut i vävnad

Om orsaken är störning/påverkan av komplementsystemet är istället *Bradykinin* orsaken, antihistamin och kortison hjälper då dåligt, HAE, AAE. Bradykinin leder också till vätskeutträde

Farlighet

Endast om svullnad i halsen eller vid anafylaxi

20

Symptom och diagnos

Symptom på Angioödem-Histamin orsakad

Symptom: plötslig svullnad i ansikte, läppar och tunga, svalg, ger obehag men oftast inte smärta, kliar inte.

Utvecklas lite långsammare är urtikaria, oftast över inom 24-48 timmar.

Kan ge svullnad ned i svalget vilket kan vara farligt.

Om angioödemet utgör del av anafylax, kan livshotande bronkospasm uppträda utöver svullnad, speciellt om astmasjukdom föreligger

Diagnos/Anamnes viktigt för rätt diagnos

Diagnos på anamnes och symptom, som vid urtikaria

Om det inte stämmer

Finns många andra sjukdomar som ger svullnad. Blådermatoser, fototoxiska reaktioner

21

Behandling Angioödem Histaminorsakad

Behandling

Behandlingen utifrån symtom; antihistaminer, adrenalin vid svalgsvullnad, (tidigare använts Betapred) Sätt ut olämpliga läkemedel, ACE hämmare, NSAID, morfin preparat finns lång lista

Akuta situationer

Angioödem med larynxsvullnad, heshet tryckkänsla i bröstet ska remitteras för inläggande observation

Vid livshotande reaktioner ska adrenalin ges snabbt.

22

Hereditärt angioödem

- Orsak
- Symtom
- Behandling

23

Hereditärt angioödem

WHAT IS HEREDITARY ANGIOEDEMA (HAE) ?

HAE is a rare inherited condition characterized by painful, recurring attacks of swelling in parts of the body including

Face
Throat

Hands
Abdomen
Genital Area

Feet

It is the result of a problem with a protein called C1 esterase inhibitor.

CHILDREN'S CHEST CLINIC
DR. ANGI PANKH

24

Hereditärt angioödem

Sjukdomens natur

Hereditärt angioödem är en autosomal dominantärfattlig sjukdom med återkommande attacker med lokaliserad svullnad med smärta.

Orsakas av brist på eller defekt funktion i komplementfaktorn C1-esterasinhäbitor, vilket vid attack ger okontrollerad frisättning av bradykinin som leder till vätskeutträdd från små blodkärl

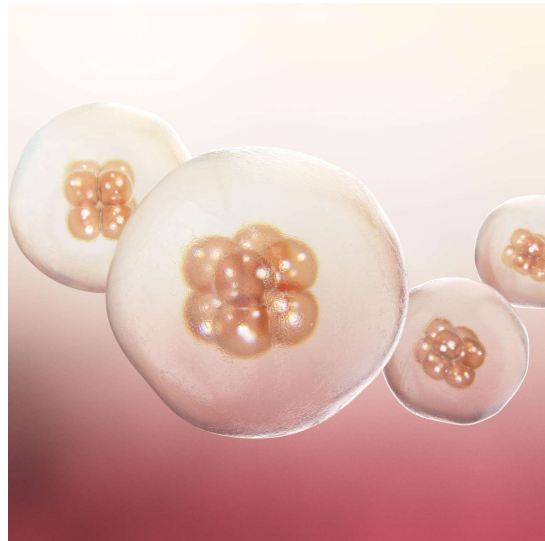
Förekomst

I Sverige finns ungefär 200 kända fall, 70-80% har ärftlighet, övriga är nymutation, förvärvat angioödem AAE

10% av de med mutation är symtomfria

Livskvalitet

HAE kan ha stor påverkan på livskvalitet när sjukdomen ger tätta svåra episoder, men vissa har bara enstaka episoder som spontant går över

25

AAE- förvärvat angioödem

Kan orsakas av nymutation och då bli ärftlig till nästa generation.

Kan även dyka upp vid vissa tumör- eller autoimmunasjukdomer.

Behandling av grundsjuka får angioödemet att gå över

Kan utlösas av ACE hämmare, ovanligare av ARB eller andra mediciner som påverkar Renin-Angiotensin systemet
Svullnad och nyinsatt medicin vaksamhet

26

Symptom

Symptom Vid HAE

Hereditärt angioödem kännetecknas av återkommande episoder med tilltagande smärta och svullnad i ansikte, armar och ben, vilket kan vara mycket obehagligt. Kan drabba magen, ge smärta, kräkningar och diarré, sitter obehandlat i 2-5 dagar, återkommande attacker som ser lika ut, smärtan Bradykinin relaterad

Farligt blir det om svullnad kommer i halsen, kan vara leda till täppta andningsvägar och dödsfall om inte rätt behandling ges, adrenalin och kortison hjälper dåligt

27

Symtom fortsättning

Förlopp

Debut oftast i puberteten, sällan debut efter 25åå.

Förvärvad debuterar vid 40åå eller äldre

Kroniskt förlopp, men många lär sig känna igen när anfall är på gång; frusenhet, olustkänsla, stickningar och speciella röda ring- eller girdangformade utslag, väldigt typiska för tränat öga, oftast första symtom på barn

Utlösande faktorer

Hos kvinnor koppling till östrogennivåer, kvinnor oftare svårare sjukdom

Tryck och slag mot hud och slemhinnor kan dra igång, infektioner, stress, fysisk ansträngning. Kirurgiska operationer kan ge allvarliga attacker

Läkemedel kan utlösa HAE attacker men även ge angioödem själva ffa ACE hämmare och ARB

28

Diagnos metoder

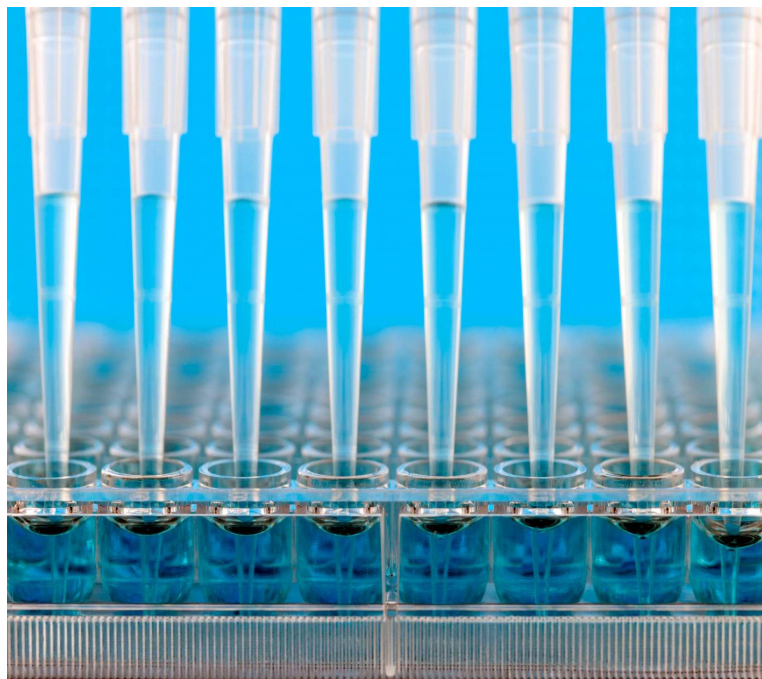
Blodprover

Läkare använder blodprover för att mäta nivåerna och funktion av C1-esterasinhibitor och C4-komplementprotein, vilket hjälper till i diagnosen.

Genetisk testning

Genetisk testning kan bekräfta diagnosen av hereditärt angioödem och hjälpa till att identifiera specifika typer av tillståndet.

Görs bara på enstaka ställen i Sverige

29

Behandlingsalternativ

Substitutbehandling vid svullnad

C1-esterasinhibitor substitution kan ges vid akuta attacker, ges även om ACE utlöst. Svåra fall med smärtor eller svalg svullnad

Profylaktisk behandling

För långsiktig hantering rekommenderas profylaktisk behandling för att minska attacker och förbättra livskvalitet.

Injektioner som individen kan ta själv

Patientanpassade planer

Utveckling av patientspecifika behandlingsplaner är viktigt för att optimera vården genom samråd med specialiserad vård

30

Slutsats Ta med er hem

Förståelse av tillståndet

Att urtikaria och angioödem oftast är ofarligt, snabbt övergående med typisk dynamik

Sällan utredningsbehov

Om del i anafylaxi är det allvarligt

Tänka bredare om ”röd-flagg”

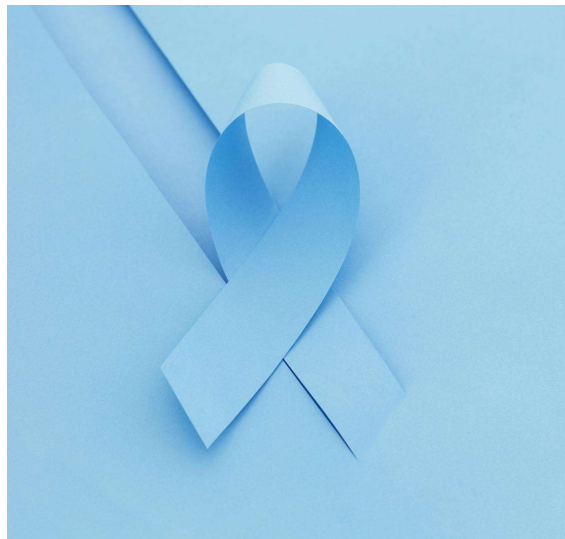
Fel diagnos, allvarigare förlopp

Behandlingsalternativ

Vid urtikaria och histaminutlöst angioödem har antihistamin bra effekt, kan behövas fyrdubblas

Adrenalin om larynxsvullnad

Vid tecken på allvarigare svullnad och vid HAE och AAE handläggning på specialistklinik

31

Tack för mig!

- Ref lista:
- Läkemedelsboken 2024
- Internetmedicin
- Socialstyrelsen ovanliga tillstånd
- Inga företagskopplingar

32